

Л.І. Войнаровська*

ОСОБЛИВОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ КУЛЬТУРИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Межа тисячоліть традиційно актуалізує надії на зміни, проте частіше ці очікування є тривожними і невиразними. Загострюється ця проблема завдяки процесам економічної і політичної глобалізації, яка диктує необхідність зменшення ролі національних традицій, змушує долати культурні заборони. В таких умовах зворотньою проблемою є пошук ідентичності в контексті глобалізації. Йдеться не лише про втрату ідентичності та пошуки нового відчуття тієї ж ідентичності, яка б заміщувала традиційні основи і колишній спосіб мислення, не лише про особистісну ідентичність (філософська проблема тотожності особистості), але й про соціальну ідентичність, про можливість побудови глобальної спільності людей – суперетносу, мегакультури.

Одним із підходів щодо пошуків такої ідентичності є уявлення про культуру як спосіб пристосування до середовища, який передбачає напрацювання системи навичок, що дозволяють конкретному народові успішно виживати у нескінченно складному світі.

Кожен окремо взятий представник певного народу діє несвідомо, використовуючи спрощену модель світу, що утворюється в межах культури певного народу. Таким чином, в основі кожної національної культури лежить певна модель світу (національний стереотип), яка дозволяє не тільки виживати в складних умовах, але й утворює духовну основу суспільства.

Феномен глобалізації тісно пов'язують з одним із найважливіших її інструментів – засобами масової комунікації, завдяки яким виникає можливість взаємодії, а не взаємопроникнення (як вважають численні дослідники) культурних зразків різних народів. Ефект масовізації культури (як умова формування масової культури) неодмінно наштовхується на таке явище, як національний стереотип – особливості культурного розвитку, що формують сукупність погля-

* викладач кафедри філософії КНЕУ ім. Вадима Гетьмана, м. Київ

дів, уявлень, переконань, образів та інших ідеологічних утворень, які описують і пояснюють соціальну систему, її організацію. Такі переконання є надзвичайно стійкими, оскільки вони виражають і захищають інтереси соціальної спільності.

Отже, найновіші засоби масової інформації не зможуть породити «нову людину» поза межами етносів, історія і культура яких сягає тисячоліть. Глобалізація не скорочує, а збільшує нерівність між країнами, провокуючи не тільки появу ідеології антиглобалізму, але й стає перетвореною формою державного націоналізму найрозвинутіших країн світу та посилює державний і етнічний націоналізм у країнах, що розвиваються.

Масовізація стала причиною протиставлення цивілізації як втрати ідентичності та національної культури, консервації тієї ж ідентичності. Отже, можливість створення масштабної спільноти на ґрунті певної соціокультурної парадигми не є дійсністю доти, доки не зникне національний стереотип. Мова може йти лише про взаємодію, а не взаємопроникність культур.

Досвід країн Південно-Східної Азії (Японія, Китай) дозволяє сподіватися, що без втрати власної ідентичності національної культури цілком можливо модернізувати власну економіку. Таким чином, майбутнє процесу глобалізації не є визначеним остаточно. Воно потребує напрацювання нових форм глобалізації на ґрунті національних концепцій розвитку з урахуванням, наприклад, релігійних особливостей та інших культурних цінностей певних народів.

Е.О. Остапенко*

РОЗВИТОК ОСОБИСТОСТІ: ПЕДАГОГІЧНІ АСПЕКТИ

Проблеми становлення людини як особистості, психологічні та педагогічні аспекти цього процесу завжди привертали увагу науковців і досліджуються в працях К.А. Славської, А.Г. Асмолова, Н.Г. Баришнікова, І.Д. Бега, Я.І. Божовича, Н.В. Кузьминої, А.В. Мудрика, В.О. Сухомлинського.

* викладач кафедри іноземних мов КНЕУ, м. Київ